

**ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ**

Н А К А З

03.10.2016

Ужгород

№ 252

***Про підсумки проведення днів
департаменту освіти і науки
облдержадміністрації у районах і
містах області та шляхи поліпшення
роботи освітньої галузі***

На виконання плану роботи департаменту освіти і науки облдержадміністрації, наказів департаменту 25.05.2016 № 167 „Про підготовку до 2016/2017 навчального року” та 04.08.2016 „Про проведення днів департаменту освіти і науки обласної державної адміністрації у районах і містах області” упродовж серпня-вересня цього року було проведено зустрічі з працівниками місцевих органів управління освітою, керівниками дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів. Їх метою було проаналізувати стан справ у освітній галузі кожного району, міста за окремими напрямками роботи та накреслити шляхи можливого вирішення назрілих проблем, що дозволило б підвищити рівень надання освітніх послуг, покращити їх якість, а також результативність роботи кожного педагога та вихованця, учня.

З урахуванням зазначеного аналіз було зроблено за рядом питань діяльності дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти в розрізі кожної окремо взятої адміністративно-територіальної одиниці та області в цілому. При цьому було враховано, що до комплексного рейтингового оцінювання соціально-економічного розвитку регіонів України входить сім показників за напрямом „Доступність та якість послуг у сфері освіти”.

Зокрема, у галузі дошкільної освіти йшлося про відсоток охоплення дітей 3 – 5 років та п’ятирічок дошкільною освітою. Зауважимо, що у більшості районів області як один із шляхів покращення цього показника розглядалася можливість створення навчально-виховних комплексів, у тому числі за рахунок використання потужностей загальноосвітніх навчальних закладів. Такий підхід варто розглянути у Перечинському, Великоберезнянському, Воловецькому, Рахівському, Іршавському, Тячівському та Хустському районах, об’єднаних територіальних громадах. Найбільш системно ця робота нині організована у Виноградівському районі (10 НВК). Ще один спосіб покращення відсотка

охоплення дітей п'ятирічного віку дошкільною освітою – це організація груп з короткотривалим перебуванням дітей на базі шкіл у період літніх канікул. Як варіант його варто вивчити у Великоберезнянському, Воловецькому, Перечинському районах.

Серед показників, що впливають на рейтинг соціально-економічного розвитку регіону, у тому числі й чисельність дітей у дошкільних навчальних закладах у розрахунку на 100 місць. Загалом по області цей показник становить 126 осіб. Вищим за обласний він є у Тячівській ОТГ (196), Вільховецькій ОТГ (154), Ужгороді (151), Хусті, Хустському та Ужгородському районах (141), Тячівському районі (137), Міжгірському районі (135), Рахівському районі (134). Найнижчий цей показник у Воловецькому районі – 40.

Під час проведення днів департаменту значну увагу було приділено питанню кадрової роботи. Щодо дошкілля, то мова йшла про неухильне дотримання чинного законодавства у частині призначення керівників та працівників дошкільної галузі з відповідною фаховою освітою, їхню безпосередню відповідальність за організацію навчально-виховного процесу та добросовісне виконання своїх функціональних обов'язків; про необхідність з боку місцевих органів управління освітою провести до 2017 року атестацію керівників та привести штатні розписи у відповідність до змін чинного законодавства.

Проблемним на сьогодні залишається й питання організації харчування у дошкільних навчальних закладах. У межах області вартість його становить від 10 (Воловецький район) до 25 (м. Берегово) гривень у день, про виконання натуральних норм у повному обсязі при цьому говорити не доводиться. Водночас було наголошено на необхідності відкритості і прозорості в організації харчування, налагодженні співпраці з батьками, які мають повне право здійснювати контроль за тим, як надаються зазначені послуги.

З метою поліпшення якості дошкільної освіти, забезпечення стабільності функціонування мережі дошкільних навчальних закладів в області реалізується Програма розвитку дошкільної освіти у Закарпатській області на 2011 – 2017 роки, що дозволяє раз на два роки проводити обласний конкурс „Кращий дошкільний навчальний заклад” і хоча б у такий спосіб сприяти покращенню матеріально-технічної бази навчальних закладів. Статистику участі в конкурсі, представлення закладів і їх результативність було проаналізовано в кожному районі та місті.

У загальній середній освіті, говорячи про якість надання освітніх послуг, серед інших питань увагу було зосереджено на таких критеріях:

вартість навчання однієї дитини в межах адміністративно-територіальної одиниці;

наповнюваність класів за рівнями здобуття освіти (початкова, середня, старша ланка);

співвідношення кількісного та якісного складу педагогічних працівників;

організація навчання у другу зміну та групи подовженого дня;

організація підвезення до місць навчання, роботи і додому учнів та педагогічних працівників у сільській місцевості;

наявна матеріально-технічна база та створення умов для її покращення.

Зокрема, в сукупності ці фактори значною мірою впливають на результативність роботи як навчального закладу, так району (міста), області загалом.

Мережа навчальних закладів формується з урахуванням соціально-економічних, національних, культурно-освітніх і мовних потреб за наявності необхідної кількості учнів (вихованців) відповідно до встановлених нормативів наповнюваності класів, необхідної матеріально-технічної та науково-методичної бази, педагогічних кадрів і належить до компетенції місцевих органів управління освітою. При цьому саме вони несуть відповідальність за її ефективне функціонування в сучасних умовах та якісну реалізацію завдань загальної середньої освіти. З урахуванням зазначеного було наголошено на необхідності посилити контроль за проведенням державної атестації як основної форми державного контролю за діяльністю навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування, типів і форм власності. Адже, наприклад, відділом освіти, молоді та спорту Перечинської райдержадміністрації за останні 2 роки не було здійснено державної атестації жодного навчального закладу, що перебувають у сфері його управління.

У контексті наведеного було проаналізовано ефективність мережі в області. Зокрема, на сьогодні навчатися у другу зміну продовжують учні 11 шкіл у Хустському, дев'яти у Тячівському та восьми у Рахівському районі. Зобов'язано привести у відповідність організацію навчально-виховного процесу у Костринській загальноосвітній спеціалізованій школі-інтернаті II – III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів Великоберезнянської районної ради, а також розглянути доцільність функціонування в межах одного населеного пункту кількох закладів III ступеня при невиконанні норми щодо наповнюваності класів. Наприклад, м. Свалява – функціонують три загальноосвітні школи I – III ступенів із наповнюваністю в 11 класі у 2015/2016 навчальному році ЗОШ № 1 – 17 учнів, ЗОШ № 2 – 11 учнів, ЗОШ № 3 – 5 учнів. Аналогічна ситуація у с. Нижні Ворота Воловецького району: у Нижньоворітській загальноосвітній школі I – III ступенів у 2015/2016 навчальному році кількість випускників становила 24 учні, а у Нижньоворітській загальноосвітній школі-інтернаті I – III ступенів – 17 учнів.

Йшлося й про те, що на реалізацію якомога повнішого задоволення пізнавальних інтересів, нахилів і здібностей учнів, їхніх освітніх потреб, зумовлених подальшими життєвими планами та орієнтацією на майбутню професію, має бути спрямована й діяльність місцевих органів управління освітою з організації опорних шкіл та освітніх округів.

Для забезпечення рівного доступу до здобуття якісної освіти, у тому числі й в умовах освітнього округу, в області реалізується Програма „Шкільний автобус”, яка дозволяє забезпечити безкоштовне підвезення до місць навчання, роботи і додому учнів та педагогічних працівників. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 №1340-р у грудні 2015 року на придбання шкільних автобусів надійшла освітня субвенція у сумі

26 400,0 тис. грн, яку було розподілено між бюджетами районів області на підставі розпорядження голови облдержадміністрації 24.12.2015 № 517.

Придбання шкільних автобусів у 2016 році здійснюється виключно на засадах співфінансування: 70 відсотків за рахунок залишків освітньої субвенції, 30 відсотків – за рахунок коштів місцевих бюджетів.

До початку 2016/2017 навчального року, провівши процедуру тендерних закупівель, шкільні автобуси придбали лише Берегівський (2 одиниці), Ужгородський (2 одиниці), Міжгірський (2 одиниці) та Рахівський (3 одиниці) райони.

Забезпечені належним чином умови для навчання – запорука загального успіху навчального закладу. Тому важливим було проаналізувати у тому числі й інші показники в діяльності освітньої галузі. Одним із них є організація харчування у загальноосвітніх навчальних закладах. З січня 2016 року через прийняття 24.12.2015 Закону України № 911-VIII „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України” було внесено зміни до порядку надання послуг з харчування дітей у навчальних закладах, а саме: відкореговано перелік категорій учнів, що мають право харчуватися за рахунок освітньої субвенції. Лише завдяки прийняттю відповідних районних та міських програм проблему було вирішено і продовжено харчувати усіх учнів 1 – 4 класів та дітей соціально незахищених категорій.

Ще одним критерієм при оцінці якості надання освітніх послуг є вартість навчання однієї дитини. Однак співвідношення вартість – якість, на жаль, не є на сьогодні тим показником, за яким можна робити остаточні висновки. Зокрема, у кожному районі, місті було наведено суму коштів, яку державою надано для утримання одного учня у загальноосвітньому навчальному закладі. Наприклад, з урахуванням об’єктивних причин найбільшою в області ця сума є у Воловецькому, Великоберезнянському та Міжгірському районах. При цьому найбільш результативними з точки зору надання якісних освітніх послуг ці територіально-адміністративні одиниці назвати не можна.

Під час днів департаменту було проаналізовано (за останні два роки) кількість випускників, що претендували та отримали медалі; кількість абітурієнтів, які з 2008 року отримали 200 балів за підсумками зовнішнього незалежного оцінювання з одного чи кількох предметів; кількість учнів, які здобули загальну середню освіту екстерном та ін.

Про необхідність зміни підходів до організації і проведення III етапу Всеукраїнських олімпіад з навчальних предметів йшлося під час аналізу, починаючи з 2009 року, участі та результативності команд районів (міст) у IV етапі цих інтелектуальних змагань. Зокрема, як свідчить статистика, упродовж дев’яти років жодного призера IV етапу не було підготовлено навчальними закладами м. Чоп, Великоберезнянського, Воловецького та Перечинського районів. Починаючи з 2015 року, на Закарпатті проводиться IV етап олімпіади з угорської мови та літератури, що дало змогу мати одного призера за вказаний період Ужгородському району.

У цьому контексті було зазначено, що участь в олімпійському русі не може бути визначальним критерієм в оцінці діяльності педагога. За підсумками

останніх років переможців готують одні й ті ж заклади в Ужгороді, Хусті, Виноградівському районі.

Варто переглянути й підходи в окремих навчальних закладах та місцевих органах управління освітою до атестації педагогічних працівників у частині результативності їхньої діяльності.

Одним із критеріїв якості роботи педагога є результати учнів у зовнішньому незалежному оцінюванні. Одночасно цей показник з української мови та іноземної мови входить до переліку, за яким проводиться моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України. Виходячи з наведеного, під час днів департаменту у розрізі предметів та навчальних закладів було зроблено аналіз результатів зовнішнього незалежного оцінювання у 2016 році. Особливо акцент було зроблено на тих навчальних закладах, де значна кількість учнів не подолали поріг з навчальних предметів. Наприклад:

українська мова – усі 19 випускників Варівської загальноосвітньої школи I–III ступенів з угорською мовою навчання ім. Ференца Ракоці II Берегівської районної ради не подолали поріг. Такий результат також у шести учнів Великопаладської загальноосвітньої школи I – III ступенів імені Жігмонда Моріца Виноградівської районної ради, 11 учнів Вербовецької загальноосвітньої школи I–III ступенів Виноградівської районної ради, 5 учнів Ільницької загальноосвітньої школи-інтернату I–III ступенів Іршавської районної ради.

Якщо в області загальна кількість тих, хто не подолав поріг, становить 28,19%, то є райони, де цей показник є вищим: Берегівський – 66,3%, Тячівський – 38,1%, Рахівський – 35,4%, Хустський – 34,6, Ужгородський – 32,6%, м. Чоп – 33,9%;

історія України (предмет за вибором) – 100% учнів не подолали поріг у Кальницькій загальноосвітній школі I – III ступенів Мукачівської районної ради Закарпатської області (4 учні) та у Крайниківській загальноосвітній школі I – III ступенів Хустської районної державної адміністрації (2 учні).

Крім того, за даними Українського центру оцінювання якості освіти, 87,50% із 7 учнів Виноградівської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 7 Виноградівської районної ради, 83,33% учнів із 12 Батівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Берегівської районної ради, 77,78% із 9 учнів Вонігівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Вонігівської сільської ради Тячівського району, 75% із 4 учнів Олександрівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Хустської районної державної адміністрації, 71,43% із 7 учнів Шаланківської загальноосвітньої школи I – III ступенів Виноградівської районної ради, 70,59% із 17 учнів Росішківської загальноосвітньої школи I – III ступенів Рахівської районної ради, 66,67% із 15 учнів Арданівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Іршавської районної ради, 63,64% із 11 учнів Нижньобистрівської загальноосвітньої школи I – III ступенів імені Василя Вовчка Хустської районної державної адміністрації, 63,16% із 19 учнів Білинської загальноосвітньої школи I – III ступенів Рахівської районної ради, 61,90% із 42 учнів Вільховецько-Лазівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Вільховецької сільської ради Тячівського району, 61,11% із 18 учнів

Лугівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Рахівської районної ради, 60% із 15 учнів Чопської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 2 імені Іштвана Сечені Чопської міської ради не подолали поріг із зазначеного предмета;

математика (предмет за вибором) – не подолали поріг усі учні, що обрали цей предмет, Видричанської загальноосвітньої школи I – III ступенів Рахівської районної ради (3 учні), Лужанської загальноосвітньої школи I – III ступенів Рахівської районної ради (2 учні), Сюртівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Ужгородської районної ради (3 учні); 84,62% учнів (із 13) Вилоцької загальноосвітньої школи I – III ступенів № 2 Виноградівської районної ради, 72,73% учнів (із 11) Берегівської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 10 Берегівської міської ради, 71,43% учнів (із 28) Копашнівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Хустської районної державної адміністрації, 70% учнів (із 10) Олександрівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Хустської районної державної адміністрації, 60% (із 10) загальноосвітньої школи I – III ступенів с. Порошково Перечинського району.

Говорячи про результати з інших предметів, ще раз було наголошено на необхідності врахування доцільності та потреб населення при формуванні мережі навчальних закладів. Наприклад, за статистикою, французьку мову в області складали 37 абітурієнтів, причому випускниками шкіл, де цей предмет вивчається поглиблено, було лише 6 осіб.

Серед іншого було наведено наступні факти: хімію як предмет зовнішнього незалежного оцінювання обрали 3 особи у м. Чоп, 7 осіб у Берегівському районі, у Великоберезнянському – 10, Воловецькому, Перечинському – по 12, м. Берегово – 13.

Аналогічна ситуація з фізикою: загалом по області для тестування її обрали 460 абітурієнтів. Серед цієї кількості 5 – у м. Чоп, 7 – у Свалявському, 8 – у Воловецькому, 12 – у Перечинському, 14 – у Берегівському районі, по 16 – у м. Берегово, Великоберезнянському та Ужгородському районах, 17 – у м. Хуст, 18 – у Міжгірському районі. Зокрема, з урахуванням такого підходу учнів до вибору предметів можна зробити певні висновки про спадання інтересу до вивчення математичних та природничих дисциплін в середній школі. Під час днів департаменту частково йшлося про подолання таких тенденцій. Тим більше, що на часі обговорення запровадження зовнішнього незалежного оцінювання для учнів 9 класів.

Упродовж останніх десяти років на державному рівні розроблено відповідну нормативно-правову базу для організації інклюзивної освіти та індивідуальної форми навчання. Прагнучи до створення системи освіти європейського зразка, навчання дітей з особливими освітніми потребами має відбуватися на засадах не їхньої окремішності, а соціалізації у колективі однолітків. Наразі в області станом на 2015/2016 навчальний рік не було відкрито жодного інклюзивного класу у Великоберезнянському, Виноградівському, Воловецькому, Рахівському, Свалявському та Тячівському районах, м. Хуст, тоді як індивідуальна форма навчання дітей з обмеженими

можливостями використовується досить широко в усіх адміністративно-територіальних одиницях.

Під час днів департаменту розглядалася ще одна проблема, пов'язана із вільним вибором дитини видів і форм діяльності, що спрямовуються на формування інтелектуально й культурно розвиненої, духовно і морально свідомої, патріотично спрямованої, соціально відповідальної й фізично здорової особистості, здатної до творчої самореалізації, професійного самовизначення та захисту Вітчизни. Зокрема, було зазначено, що кількість дітей, охоплених позашкільною освітою, зменшується: у 2015 році 42 278, у 2016 – 38 639 осіб. В окремих районах, містах області цей показник станом на 1 січня 2016 року зменшився досить суттєво: м. Мукачєво – 1851 у 2016 проти 3187 у 2015 році, Міжгірський район – 1931 проти 2954, Мукачівський район – 1860 проти 2363, Хустський район 3886 проти 4011. Зазначене зумовлено змінами до Бюджетного кодексу України, і як наслідок – до зменшення фінансування цього напрямку роботи. У бік покращення ситуація спостерігається лише у Виноградівському та Тячівському районах.

В освітній галузі усі дії керівника навчального закладу чітко регламентовані чинним законодавством, а сама посада керівника рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції 17.06.2016 № 2, що зареєстроване в Міністерстві юстиції 19 липня 2016 р. за № 987/29117, внесена до переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків. З огляду на зазначене під час зустрічей наголошувалося, що кожен керівник дошкільного, загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу забезпечує виконання покладених на нього державою функцій держави і є людиною публічною, тому повинен у своїх вчинках та діях керуватися передусім посадовою інструкцією, затвердженою відповідним органом управління освітою. Крім того, з метою утвердження відкритої і демократичної державно-громадської системи управління освітою, поєднання державного і громадського контролю за прозорістю прийняття й виконання управлінських рішень, запровадження колегіальної етики управлінської діяльності у навчальних закладах, що базується на принципах взаємоповаги та позитивної мотивації, наказом Міністерства освіти і науки України від 23 березня 2005 року № 178 затверджено Примірне положення про порядок звітування керівників дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів перед педагогічним колективом та громадськістю, що зобов'язує керівника упродовж червня-серпня розповісти громадськості про свою діяльність. Посада керівника навчального закладу мусить бути аполітичною, а проведення різного роду заходів освітньо-просвітницького чи культурного спрямування можливе лише з дозволу Міністерства освіти і науки України.

З метою надання допомоги в організації навчально-виховного процесу працівниками департаменту освіти і науки облдержадміністрації та структурних підрозділів при департаменті було розроблено і надано керівникам навчальних закладів, місцевим органам управління освітою роздаткові матеріали за окремими напрямками роботи.

З урахуванням зазначеного та проаналізувавши пропозиції, надані місцевими органами управління освітою щодо поліпшення роботи освітньої галузі району (міста) за підсумками серпневих колегій (конференцій),

НАКАЗУЮ:

1. Підвищити рівень особистої відповідальності керівників місцевих органів управління освітою, навчальних закладів за прийняття управлінських рішень у частині:

1.1. Функціонування оптимальної мережі загальноосвітніх навчальних закладів з метою ефективної реалізації завдань дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти.

1.2. Розвитку альтернативних моделей організації здобуття освіти, їх урізноманітнення, у тому числі для дітей, які проживають у сільській місцевості, шляхом створення опорних шкіл.

1.3. Покращення надання освітніх послуг та їх відповідності кінцевим результатам навчання та виховання.

1.4. Посилення контролю за організацією навчально-виховного процесу, зокрема: призначенням, звільненням педагогічних працівників; за рівнем, якістю викладання предметів та об'єктивним оцінюванням знань учнів; за здійсненням обліку пропущених і заміненних уроків; за організацією атестації навчальних закладів та педагогічних працівників; за об'єктивністю при визначенні кандидатів на нагородження золотою та срібною медалями тощо.

1.5. Формування і забезпечення функціонування цілісного інформаційно-навчального середовища, оснащеного новітніми, комп'ютерно орієнтованими, засобами навчання.

1.6. Забезпечення матеріально-технічних, навчально-методичних, кадрових умов, необхідних для успішної реалізації цілей освіти.

1.7. Організації та проведення відповідного етапу олімпіад з навчальних предметів.

1.8. Забезпечення організації належного харчування учнів дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів.

1.9. Забезпечення регулярного підвезення до місця навчання, роботи і додому учнів та педагогічних працівників у сільській місцевості.

2. Питання „Про підсумки проведення днів департаменту освіти і науки облдержадміністрації у районах і містах області та шляхи поліпшення роботи освітньої галузі” розглянути на колегії департаменту у IV кварталі 2017 року.

3. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Директор департаменту

Г. Сопкова